ಜೈನ ,ದರ್ಶನವು ಈ ಅಹಿಂಸೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಸುವ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಜೈನ,ದರ್ಶನವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಹೀನತೆಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿತು, ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಕೀಯ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ದೇಶವು ಒಳಗಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ನಿರಾಧಾರವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜೈನ ಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ವೀರ ಪುರುಷರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ,ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ; ಹಾಗೂ ಯೋದ್ಧತ್ವ ಸೇನಾಪತಿತ್ವಗಳನ್ನ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸವು ಸಾಕ್ಷ್ಯವಿದೆ. ಜೈನ ಅನೇಕಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಯು ಇಂಥ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅಹಿಂಸಾ ತತ್ವವನ್ನು ಮೌಲಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಜೈನ ,ದರ್ಶನದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸರ್ವಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಅನೇಕಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ಯುಕ್ತ್ಯನುಶಾಸನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ,ಭ. ಮಹಾವೀರ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಜೈನ ಶಾಸನವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸರ್ವೋದಯ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ :-

ಸರ್ವಾಪದಾಂ ಅಂತಕರಂ ನಿರಂತಂ ಸರ್ವೋದಯಂ ತೀರ್ಥಮಿದಂ ತವೈವ ॥

(ಯು. ೬೧)

ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ :-

ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ,ಭರತ ವರ್ಷದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅದರ ,ಭೌಗೋಳಿಕ ವರ್ಣನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ,ಭಾರತವು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಮ,ಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾರ್ಧಗಿರಿಯಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಸಿಂಧು ನದಿಯು

ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತವು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ವ, ಮಧ್ಯ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇವೇ ಭಾರತದ ಆರು ಖಂಡಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದ ವೀರರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸವು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ವರ್ಣನೆಯು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಇನ್ನೂ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಸಿಂಹ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಆನೆ, ಆಕಳು, ಎಮ್ಮೆ, ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಪಶುಗಳು ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನುಷ್ಯನೂ ಸಹ ಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಒಕ್ಕಲುತನವ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ ಪಶುಪಾಲನ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳೂ ಸಹ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರ, ಶರೀರಾಚ್ಛಾದನ ಮೊದಲಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೇ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂಥ ವೃಕ್ಷಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅಣ್ಣ – ತಂಗಿಯರೇ ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆ – ತಾಯಿಯರೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಸಂತಾನದ ಯಾವ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಸಾಧನಾ, ಪುಣ್ಯ – ಪಾಪಗಳ ಭಾವನೆ ಮೊದಲಾದ ಭೋಗ – ಭೂಮಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಗ ಮುಂಬರುವ ಕರ್ಮಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಉದ್ಯೋಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಾವವಿತ್ತು.

ಕ್ರಮದಿಂದ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯು ಆಯಿತು. ಪುರಾಣಕಾರರು ಹೇಳುವ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಉದಯವಾಯಿತು. ಈ ಯುಗಕ್ಕೆ ನಾವು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಯುಗವನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಕುಲಂಕರರೆಲ್ಲ ಪಿ ಮನಗಳಿಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರು ಕ್ರಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ವೃಕ್ಷಗಳ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಆನೆ ಮೊದಲಾದ

ವನ್ಯ ಪಶುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ, ಅವುಗಳನ್ನ ವಾಹನಗಳಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ನಾಮಕರಣಗಳ ವಿಧಿಗಳನ್ನ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಚಳಿ, ಮಳೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನ ಸೂಚಿಸಿದರು. ನದಿಗಳನ್ನ ನೌಕೆಗಳ ದ್ವಾರದಿಂದ ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಗಳ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನ ಮಾಡಿ ಮೇಲೇರುವುದಕ್ಕೂ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಛತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನ ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಕಲೆಯನ್ನ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಅದರ ತರುವಾಯ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಶಿಲ್ಪಾದಿಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದುದರಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯು ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನ ಹೊಂದಿತು.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಜನ ಕುಲಂಕರರ ತರುವಾಯ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರದಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾವುದು ಕೆಟ್ಟದು ಯಾವುದು ಎಂಬ ಭೇದವನ್ನ ಜನತೆಗೆ ಕಲಿಸಿದಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರು ಅರವತ್ತು ಮೂರು ಜನರು ಆಗಿಹೋದರು. ಇವರು ಶಲಾಕಾಪುರುಷರು. ಇವರು ವಿಶೇಷ ಗುಣೀಯ ಪುರುಷರಿಂದ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳೇ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರು, ಹನ್ನೆರಡು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಒಂಬತ್ತು ಬಲಭದ್ರರು, ಒಂಬತ್ತು ನಾರಾಯಣರು ಮತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರತಿನಾರಾಯಣರು ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗಿವೆ :-

೨೪ ತೀರ್ಥಂಕರರು :- ೧- ಋಷಭ, ೨- ಅಜಿತ, ೩- ಸಂಭವ, ೪- ಅಭಿನಂದನ, ೫- ಸುಮತಿ ೬- ಪದ್ಮಪ್ರಭ, ೭- ಸುಪಾರ್ಶ್ವ, ೮- ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ೯- ಪುಷ್ಪದಂತ, ೧೦- ಶೀತಲ, ೧೧- ಶ್ರೇಯಾಂಸ, ೧೨ - ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ೧೩- ವಿಮಲ , ೧೪- ಅನಂತ, ೧೫- ಧರ್ಮ, ೧೬- ಶಾಂತಿ, ೧೭- ಕುಂಥು, ೧೮- ಅರಹ, ೧೯- ಮಲ್ಲಿ, ೨೦- ಮುನಿಸುವ್ರತ, ೨೧- ನಮಿ , ೨೨- ನೇಮಿ, ೨೩- ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ, ೨೪- ವರ್ಧಮಾನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರ.

೧೨ ಚಕ್ರವರ್ತಿ :- ೨೫- ಭರತ, ೨೬- ಸಗರ, ೨೭- ಮಘವಾ, ೨೮-ಸನತ್ಕುಮಾರ, ೨೯- ಶಾಂತಿ, ೩೦-ಕುಂಥು, ೩೧-ಅರಹ, ೩೨- ಸುಭೌಮ, ೩೩-ಪದ್ಮ ೩೪-ಹರಿಷೇಣ, ೩೫ - ಜಯಸೇನ ೩೬ - ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ.

೯ ಬಲಭದ್ರರು :- ೩೭-ಅಚಲ, ೩೮- ವಿಜಯ, ೩೯-ಭದ್ರ, ೪೦- ಸುಪ್ರಭ, ೪೧- ಸುದರ್ಶನ, ೪೨- ಆನಂದ, ೪೩- ನಂದನ, ೪೪- ಪದ್ಮ, ೪೫-ರಾಮ.

೯ ವಾಸುದೇವರು :- ೪೬-ತ್ರಿಪೃಷ್ಠ, ೪೭- ದ್ವಿಪೃಷ್ಠ, ೪೮-ಸ್ವಯಂಭೂ ೪೯- ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ೫೦- ಪುರುಷಸಿಂಹ, ೫೧-ಪುರುಷಪುಂಡರೀಕ, ೫೨-ದತ್ತ, ೫೩-ನಾರಾಯಣ, ೫೪-ಕೃಷ್ಣ.

೯-ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರು :- ೫೫-ಅಶ್ವಗ್ರೀವ, ೫೬-ತಾರಕ, ೫೭- ಮೇರಕ, ೫೮-ಮಧು, ೫೯-ನಿಶುಂಭ, ೬೦-ಬಲಿ, ೬೧-ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ೬೨-ರಾವಣ, ೬೩- ಜರಾಸಂಧ.

ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರ ಮತ್ತು ವಾತರಶನಾ ಮುನಿ:-

ಈ ತ್ರಿಷಷ್ಠಿ ಶಲಾಕಾ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿನವರು ಜೈನರ ಆದಿತೀರ್ಥಂಕರರಾದ ಋಷಭನಾಥರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಜನ್ಮವು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕುಲಂಕರರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರಾದ ನಾಭಿರಾಜ ಕುಲಂಕರರು ಹಾಗೂ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮರುದೇವಿಯಿಂದ ಆಯಿತು. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮೃತ್ಯುವಿನ ತರುವಾಯ ಇವನು ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿದನು. ಇವನು ಕೃಷಿ, ಅಸಿ, ಮಸಿ, ಶಿಲ್ಪ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾ ಈ ಆರು ಜೀವನ ಸಾಧನದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದನು ; ಅದರಂತೆಯೇ ದೇಶ ಹಾಗೂ ನಗರ ವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಜಾತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸುವಿಭಜನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಭರತ, ಬಾಹುಬಲಿಗಳೆಂದು ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಸುಂದರಿ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಿಗೆ ಋಷಭದೇವನು ಸಮಸ್ತ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಈತನ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲಾಂಜನಾ ಎಂಬ ದೇವನರ್ತಕಿಯು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮರಣಹೊಂದಿದಳು. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಯಿಂದ ಋಷಭದೇವನಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಆಗ ಇವನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಭರತನು ರಾಜನಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯದಿಂದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಅವನ ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಬಾಹುಬಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಋಷಭದೇವನ ಜೀವನ, ತಪಸ್ಸು, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ವರ್ಣನೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಜೈನರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಉದಯವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಋಷಭದೇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸಿ ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಕಾಲದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳು ಸಾಗರದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಋಷಭದೇವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ಐದನೆಯ ಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಋಷಭದೇವನ ವಂಶ ಜೀವನ ಮತ್ತು ತಪಶ್ಚರಣದ ವೃತ್ತಾಂತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಅದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ ತಂದೆ – ತಾಯಿಯಂದಿರ ಹೆಸರುಗಳು ನಾಭಿ, ಮರುದೇವಿಯರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಋಷಭದೇವನು ಸ್ವಯಂಭೂಮನುವಿನಿಂದ ಐದನೆಯ ತಲೆಯವನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಸ್ವಯಂಭೂಮನು, ಪ್ರಿಯವ್ರತ ಅಗ್ನೀಧ್ರ, ನಾಭಿ, ಮತ್ತು ಋಷಭ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಭರತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅವನು ನಗ್ನವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಕೇವಲ ಶರೀರ ಮಾತ್ರವಿತ್ತು. ಜನರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೂ, ಕಟುವಚನಗಳಿಂದ ಬೈದರೂ, ಹೊಡೆದರೂ ಕೂಡಾ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಕಠೋರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನು ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಇವನು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದವರೆಗೆ ನಾನಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದನು. ಇವನು ಕುಟಾಚಲ ಪರ್ವತದ ವನದಲ್ಲಿ ಉನ್ಮತ್ತನಂತೆ ನಗ್ನ ರೂಪದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಯಿಂದ ವನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ತಾನೇ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋದನು.

ಋಷಭದೇವನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಂಕ, ವೆಂಕ ಮತ್ತು ಕುಟಕಗಳ ರಾಜನಾದ ಅರ್ಹನ್ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನೆಂದು ಮೊದಲಾಗಿಯೂ ಅದೇ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಜೈನಪುರಾಣಗಳು ವರ್ಣಿಸಿದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಋಷಭದೇವನ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಹನ್ ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡ ಧರ್ಮವು ಜೈನಧರ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಋಷಭದೇವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು

ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಬರುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇದೆ. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :-

" ಬರ್ಹಿಷಿ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ವಿಷ್ಣುದತ್ತ ಭಗವಾನ್ ಪರಮರ್ಷಿಭಿಃ ಪ್ರಸಾದಿತೋ ನಾಭೇಃ ಪ್ರಿಯ ಚಿಕೀರ್ಷಯಾ ತದವರೋಧಾಯನೇ ಮೇರುದೇವ್ಯಾಂ ಧರ್ಮಾನ್ ದರ್ಶಯಿತುಕಾಮೋ ವಾತರಶನಾನಾಂ ಶ್ರಮಣಾನಾಮ್ ಋಷೀಣಾಮ್ ಊರ್ಧ್ವಮನ್ಥಿನಾಂ ಶುಕ್ಲಯಾ ತನ್ವಾವತತಾರ ! "

(ಭಾ. ಪು. ೫-೩-೨೦)

" ಪರಮ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಹೇ ವಿಷ್ಣು ದತ್ತ, ಪರೀಕ್ಷಿತ, ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ [ವಿಷ್ಣು] ನು ನಾಭಿರಾಜನ್ನ ಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ರಾಣೀವಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿಯಾದ ಮೇರುದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಈ ಪವಿತ್ರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅವತಾರವನ್ನ ವಾತರಶನಾ ಶ್ರಮಣ ಋಷಿಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನು.

ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ಈ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಗಮನಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಋಷಭದೇವನಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಒಂದು. ಅವನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪರಂಪರೆಯೊಡನಿರುವ ನಿಕಟ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವು ಇದರ ಸಂಬಂಧವು ಇನ್ನೊಂದಾಗಿದೆ. ಋಷಭದೇವನ ಮಾನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಪೂಜ್ಯತೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಜೈನರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಮತಭೇದವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಋಷಭದೇವನು ಜೈನರ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಈಶ್ವರಾವತಾರದ ಮಾನ್ಯತೆಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶಿವಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವನನ್ನ ಶಿವನ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಯೋಗಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. [ಶಿವಮಹಾಪುರಾಣ, ೭.೨.೯] ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನ ಬಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಋಷಭದೇವನ ಅವತಾರವು ರಾಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರ ಅವತಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದ್ದೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವತಾರದ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದೋ

ಅದರಿಂದ ಶ್ರಮಣ ೀದರ್ಶ ಪರಂಪರೆಯು ಸಂಬ್ಧುದ್ಧ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಗ್ರಂಥವಾದ ಋಗ್ವೇದದಿಂದಲೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಋಷ .ಬಾವತಾರದ ಹೇತುವು ವಾತರಶನಾ ಶ್ರವಣ ಋಷಿಗಳ .ದರ್ಶವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. .ಬಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೊಹೇಳಿದೆ :-

" ಅಯಮವತಾರೋ ರಜಸೋಪಪ್ಲುತ- ಕೈವಲ್ಯೋಪ ಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಃ "

(ಭಾಗ . ೫-೬-೧೨)

ಅರ್ಥಾತ್ .ಬಗವಂತನ ಈ ಅವತಾರವು ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನತೆಗೆ ಕೈವಲ್ಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವು ಹೀಗೂ ಆಗುವುದುಂಟು :- ' ಈ ಅವತಾರವು ರಜದಿಂದ ಉಪಪ್ಲುತ ಅರ್ಥಾತ್ ರಜೋ.ದಾರಣ [ಮಲ.ದಾರಣ] ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಿತ್ತು. ' ಜೈನ ಮುನಿಗಳ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ನಾನ ಅದಂತ .ದಾವನ, ಮಲಪರೀಷಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ರಜೋ.ದಾರಣವೂ ಸಂಯಮದ ಅವಶ್ಯಕ ಅಂಗವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಜೋಯುಕ್ತ ಶ್ರವಣರು ಇದ್ದರು. .ಭಗವಾನ್ ಬು.ದ್ಧನು ಶ್ರವಣರ ಆಚಾರ ಪ್ರಣಾಲಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆಹೇಳಿದ್ದನು :-

" ನಾಹಂ .ಬಿಕ್ಖವೆ ಸಂಘಾಟಿಕಸ್ಸ ಸಘಾಟಿದಾರಣಮತ್ತೇನ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವದಾಮಿ ಅಚೇಲಕಸ್ಸ ಅಚೇಲಕಮತ್ತೇನ ರಜೋಜಲ್ಲಿಕಸ್ಸ ರಜೋಜಲ್ಲಿಕಮತ್ತೇನ. ಜಟಿಲಕಸ್ಸ ಜಟಾದಾರಣಮತ್ತೇನ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವದಾಮಿ ॥ "

(ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯ ೪೦)

ಅರ್ಥಾತ್ ಎಲೈ .ಬಿಕ್ಷುಕರೇ, ಬೌದ್ಧ .ಬಿಕ್ಷುಕನು .ದರಿಸುವ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು .ದಾರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಶ್ರವಣರೆಂದು ಸಂಬೋ.ದಿಸಲಾರೆ. ಅಚೇಲಕರನ್ನು ಅಚೇಲಕತ್ವ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ರಜೋಜಲ್ಲಿಕತ್ವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಜಟಾದಾರಿಗಳನ್ನು ಜಟಾದಾರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶ್ರಮಣರೆಂದು ಹೇಳಲಕ್ಕಾಗದು.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದ ; ಅದರಂತೆ ರಜೋಜಲ್ಲಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿದು ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತದ – ಇತ್ತು ಗಳನ್ನ ಬೋಧಿಸುತ್ತದಕ್ಕಾಗಿ ಋಷಭದೇವನ ಅವತಾರವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಭಾರತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಾಗಿ ನಾವು ಬಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ವೇದಗಳನ್ನ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ

ಋಗ್ವೇದದ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಋಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮುನಿಗಳ ಸಾಧನೆಯ ವಿವರವು ಉಂಟು. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುವುದ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಸೂಕ್ತದ ಕೆಲವು ಋಚೆಗಳನ್ನ ನೋಡೋಣ :–

ಮುನಯೋ ವಾತರಶನಾ ಪಿಶಂಗಾ ವಸತೇ ಮಲಾ।

ವಾತಸ್ಯಾನು ಧ್ರಾಜಿಂ ಯಂತಿ ಯದ್ದೇವಾಸೋ ಅಕ್ಷತ॥

ಉನ್ಮದಿತಾ ಮೌನೇಯೇನ ವಾತಾ ಆತಸ್ಥಿಮಾ ವಯಮ್ ।

ಶರೀರದಸ್ಮಾಕಂ ಯೂಯಂ ಮರ್ತಾಸೋ ಅಭಿ ಪಶ್ಯಥ॥

(ಋಗ್ವೇದ ೧೦–೧೩೬, ೨–೩)

ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಇನ್ನೂವರೆಗೆ ವೇದಗಳಿಗೆ ನಿಃಸಂದೇಹ ರೂಪದಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನ ವಿವರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾನು ಈ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಋಚೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ :– ಅತೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥದರ್ಶಿ. ವಾತರಶನಾಮುನಿಗಳು ಮಲಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಪಿಂಗಲ ವರ್ಣದವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಅವರು ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸದ ಗತಿಯನ್ನ ಪ್ರಾಣೋಪಾಸನೆಯು ಮೂಲಕ ಧಾರಣ ಮಾಡುವರೋ – ಅರ್ಥಾತ್ ತಡೆದು ಹಿಡಿಯುವರೋ – ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದೈದೀಪ್ಯಮಾನರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನ ತ್ಯಜಿಸಿ

ನಾಥು ಮ ೌಕು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತವತ್ [ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಆನಂದ ಸಹಿತ] ವಾಯು ,ಬಾವವನ್ನ [ಅಶ ರೀರ ,ದ್ಯಾನವೃತ್ತಿರುನ್ನ]ಹೊಂದುತ್ತೀಪಿ. ನೀತು – ಸ್ವಾದಾರಣ ಮನುಷ್ಯರು – ನವ ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರವನ್ನ ಮ ಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ನವ್ಮ ನಿಜವಾದ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ಕಾಣ ತು ಡ್ಡಿಲ್ಲ. (ಹೀಗೆ ಆ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳು ಪ್ರಕಟುಮಾಡುತ್ತಾರೆ.)

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಋಚೆಗಳ ಜೊತೆರುಲ್ಲಿ 'ಕೇಶಿಯ ಸ್ತುತಿಯನ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ –

ಕೇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಕೇಶೀ ಷಂ ಕೇಶೀ ಬಿಭರ್ತಿ ರೋದಸೀ ।

ಕೇಶೀ ಷ್ವಿಂಸ್ವದೃಶೆ ಕೇಶೀದಂ ಜ್ಯೋತಿರುಚ್ಯತಿ।

(ಋಗ್ವೇದ್ಗ ೧೦, ೧೩೬, ೧)

ಕೇಶಿಯು ಅಗ್ನಿ, ಜಲ, ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಗಳನ್ನ ,ದಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೇಶಿಯು ಸವಸ್ತ ಷ್ವಿದ ತತ್ವಗಳ ದರ್ಶನ ಮಡುತ್ತಾನೆ. ಕೇಶಿಯೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ [ಜ್ಞಾನ–] ಜ್ಯೋತಿ [ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಿ] ಯೆನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೇಶಿಯ ಈ ಸ್ತುತಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ವರ್ಣನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೇಶಿಯು ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯ ಪ್ರದಾನ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಋಗ್ವೇದದ ಈ ಕೇಶೀ ಮತ್ತು ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ಸಾದನೆಯನ್ನೂ ಬಾಗವತ್ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ ವಾತರಶನಾ ಶ್ರಮಣ ಋಷಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಅದಿನಾಯಕನಾದ ಋಷ,ಬದೇವ ಹಾಗೂ ಅವನ ಸಾದನೆಗಳನ್ನ ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿ ಮತ್ತು ,ಬಾಗವತದ 'ವಾತರಶನಾ ಶ್ರಮಣ ಋಷಿ ' ಇವರು ಒಂದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸಂದೇಹವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಶೀ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು ಕೇಶ,ದಾರೀ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ' ಕೇಶ ಸ್ಥಾನೀಯ ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನ ,ದಾರಣ ಮಾಡುವವರು ' – ಎಂದು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳು

ಸಂಗತಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮಾತ್ರವಿದೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಇದು ಬಂದಿದೆ. ಕೇಶೀಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಾತರಶನ ಮುನಿಗಳ ಆದಿನಾಯಕನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಧಾರಣ ಮೌನವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಉನ್ಮಾದ ಭಾವಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅವನೇ 'ಮುನಿರ್ದೇವಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಸೌಕೃತ್ಯಾಯ ಸಖಾಹಿತಃ' (ಋಗ್ವೇದ ೧೦,೧೩೬,೪) ಅರ್ಥಾತ್ ದೇವ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮುನಿಯು ಉಪಕಾರೀ ಹಾಗೂ ಹಿತಕಾರೀ ಸಖನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವಾತರಶನ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಲರೂಪೀ ವಸನಧಾರಣ ಮಾಡುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ನಗ್ನವೃತ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವೂ ಇದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಋಷಭದೇವನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಿನೋಡಬೇಕು.

"ಉರ್ವರಿತ – ಶರೀರಮಾತ್ರ – ಪರಿಗ್ರಹ ಉನ್ಮತ್ತ ಇವ ಗಗನ – ಪರಿಧಾನಃ ಪ್ರಕೀರ್ಣ ಕೇಶಃ ಆತ್ಮನ್ಯಾರೋಪಿತಾಹವನೀಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತಾತ್ ಪ್ರವವ್ರಾಜ । ಜಡಾಂಧ – ಮೂಕ – ಬಧಿರ – ಪಿಶಾಚೋನ್ಮಾದಕವದ್ ಅವಧೂತವೇಷೋ ಅಭಿಭಾಷ್ಯಮಾಣೋಽಪಿ ಜನಾನಾಂ ಗೃಹೀತ ಮೌನವ್ರತಃ ತೂಷ್ಣೀಂ ಬಭೂವ ।। ಪರಾಗವಲಂಬಮಾನಕುಟಿಲ – ಜಟಿಲ – ಕಪಿಶ – ಕೇಶಭೂರಿ – ಭಾರಃ ಅವಧೂತ – ಮಲಿನ – ನಿಜ ಶರೀರೇಣ ಗ್ರಹಗೃಹೀತ ಇವಾದೃಶ್ಯತ।

(ಭಾ. ಪು. ೫, ೬ ; ೨೮ – ೩೧)

ಅರ್ಥಾತ್ ಋಷಭ ಭಗವಾನನ ಶರೀರ ಮಾತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹವು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವನು ಉನ್ಮತ್ತರಂತೆ ದಿಗಂಬರ ವೇಷಧಾರಿಯೂ, ಕೆದರಿದ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಆಹವನೀಯ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರವ್ರಜಿತನಾದನು. ಅವನು ಜಡ ಅಂಧ ಮೂಕ ಬಧಿರ ಪಿಶಾಚೋನ್ಮಾದಯುಕ್ತರಂತೆ ಅವಧೂತ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಜನರು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಮೌನವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿದಂಥವನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದನು....... ಸುತ್ತಲೂ ನೇತಾಡುತ್ತಿರುವ ತಲೆಯನ್ನು ಕುಟಿಲ, ಜಟಿಲ, ಕಪಿಶ ಕೇಶಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವಧೂತ ಮತ್ತು ಮಲಿನ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅದೇನೋ ಭೂತ ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

ಯಥಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಖಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೇಶಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೂಕ್ತವನ್ನೂ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿಗೊಂಡ ಖಷಭದೇವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ಓದಿದರೆ ಸಾಕು. ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವೇದದ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವಾತರಶನಾ ಅಥವಾ ದಿಗಂಬರತ್ವ ಕೇಶಧಾರಣ ಕಪಿಲವರ್ಣ, ಮಲಧಾರಣ, ಮೌನ ಮತ್ತು ಉನ್ಮಾದ ಭಾವಗಳು ಸಮಾನರೂಪದಿಂದ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿವೆ. ಭಗವಾನ್ ಖಷಭದೇವನ ಕುಟಿಲ ಕೇಶಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ಜೈನ ಮೂರ್ತಿ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನೋಡಲು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಖಷಭದೇವನ ಮೂರ್ತಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೇ ಅದೇ ಅವನ ಪ್ರಾಚೀನ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೇಸರಿಯಾನಾಥನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ; ಅದು ಖಷಭನಾಥನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಕೇಸರ, ಕೇಶ ಮತ್ತು ಜಡೆ ಇವು ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ " ಸಟಾ ಜಟಾ ಕೇಸರಯೋ " ಸಿಂಹವು ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಕೇಶದ ಮೂಲಕ ಕೇಸರಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಶೀ ಮತ್ತು ಕೇಸರೀ ಈ ಪದಗಳು ಕೇಸರಿಯಾನಾಥ ಅಥವಾ ಖಷಭನಾಥನ ವಾಚಕವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಕೇಸರಿಯಾನಾಥನ ಮೇಲೆ ಕೇಶರ ಏರಿಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ನಾಮ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಜನರ ನಡವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಖಷಭನ ಜಡೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮಪುರಾಣ (೩,೨೮೮) ದಲ್ಲಿ 'ವಾತೋದ್ಧತಾ ಜಟಾಸ್ತಸ್ಯ ರೇಜುರಾಕುಲಮೂರ್ತಯಃ' ಮತ್ತು ಹರಿವಂಶಪುರಾಣ (೯,೨೦೪) ದಲ್ಲಿ 'ಸ ಪ್ರಲಂಬ ಜಟಾಭಾರ – ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣುಃ' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದುಂಟು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಖಗ್ವೇದದ ಕೇಶೀ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿ ಮತ್ತು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದ ಖಷಭ ಹಾಗೂ ವಾತರಶನಾ ಶ್ರಮಣ ಖಷಿ ಕೇಸರಿಯಾನಾಥ, ಖಷಭತೀರ್ಥಂಕರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಿರ್ಗ್ರಂಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ

ಕೇಶೀ ಮತ್ತು ಖಷಭ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಅನುಮಾನ ಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಖಗ್ವೇದದ ಇನ್ನೊಂದು ಖಚೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಖಷಭ ಹಾಗೂ ಕೇಶೀ ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಖಚೆಯು ಈ ಪ್ರಕಾರವಿದೆ :–

ಕಕರ್ದವೇ ವೃಷಭೋ ಯುಕ್ತ ಆಸೀದ್

ಅವಾವಚೀತ್ ಸಾರಥಿರಸ್ಯ ಕೇಶೀ

ದುಧೇರ್ಯುಕ್ತಸ್ಯ ದ್ರವತಃ ಸಹಾನಸ

ಋಚ್ಛಂತಿ ಷ್ಮಾ ನಿಷ್ಪದೋ ಮುದ್ಗಲಾನೀಮ್ ॥

(ಋಗ್ವೇದ ೧೦, ೧೦೨,೬)

ಯಾವ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಋಚೆಯು ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರುಕ್ತದ ' ಮುದ್ಗಲಸ್ಯ ಹೃತಾಗಾವಃ ' ಎಂಬುದಾದ ಶ್ಲೋಕವು ಉದ್ಧೃತಗೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕನುಸಾರ ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಯ ಆಕಳುಗಳನ್ನ ಕಳ್ಳರು ಕದ್ದು ಒಯ್ದಿದ್ದರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಆಕಳುಗಳನ್ನ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ಋಷಿಗಳು ಕೇಶೀ ವೃಷಭನನ್ನ ತಮ್ಮ ಸೇನಾರಥನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ವೃಷಭನ ವಚನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಆಕಳುಗಳು ಮುಂದೆ ಸಾಗದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವು. ಈ ಋಚೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ವೃಷಭ ಕೇಶೀ ಇವುಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ತಿರುಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ :-

" ಅಥವಾ, ಅಸ್ಯ ಸಾರಥಿಃ ಸಹಾಯಭೂತಃ ಕೇಶೀ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಕೇಶೋ ವೃಷಭಃ ಅವಾವಚೀತ್ ಭೃಶಮಶಬ್ದಯತ " ಇತ್ಯಾದಿ।

ಸಾಯಣರು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನ ನಿರುಕ್ತದಮೇಲಿನ ಕಥಾ - ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೂ ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅನುಸಾರ ಲಕ್ಷಗೊಟ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಕ್ತದ ಅರ್ಥತು ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ :-

ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಯ ಸಾರಥಿಯು - ವಿದ್ವಾನ್ ನೇತೃವು - ಕೇಶೀ ವೃಷಭನೆಂದು ನಿಯುಕ್ತಿಯನ್ನ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಶತ್ರುಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಿಯುಕ್ತಿಯು ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಸಾರಥಿಯ ವಾಣಿಯು ಹೊರಟಿತು. ಅದರ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಯ ಗೋವುಗಳು (ಇಂದ್ರಿಯಗಳು) ಹೂಡಿದ ದುರ್ಧರ ರಥದೊಡನೆ [ಶರೀರ] ಓಡುತ್ತಿದ್ದಂಥವು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಂತುವು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುದ್ಗಲನ ಸ್ವಾತ್ಮವೃತ್ತಿಯು ಕಡೆಗೆ ಮರಳಿದವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ :– ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮೊದಲು ಪರಾಜಯಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವು ಯೋಗಿಯೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದ ಕೇಶೀ ವೃಷಭನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದುವು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಶೀ ಮತ್ತು ವೃಷಭ ಅಥವಾ ಋಷಭ ಇವರ ಏಕತ್ವದ ಅರ್ಥವು ಸ್ವತಃ ಋಗ್ವೇದದಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಏಕೀಕರಣದ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿ. ವೇದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇನ್ನೂ ಸಫಲರಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೇದಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಸಿಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇದೆ. ಕೇಶೀ, ವೃಷಭ ಅಥವಾ ಋಷಭ, ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ರಹಸ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದೀತೆಂಬ ಆಶೆಯು ನನಗಿದೆ. ಋಗ್ವೇದದ (೪,೫೮,೩) 'ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹಾದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾನಾವಿವೇಶ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು ತ್ರಿಧಾ (ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ) ಕೂಡಿದ ವೃಷಭನು ಧರ್ಮ ಘೋಷಣೆಯಿಂದ ಅವನೊಬ್ಬನು ಮಹಾನ್ ದೇವನ ರೂಪದಿಂದ ಮರ್ತ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾದನೆಂದೇಕೆ ಆಗಬಾರದು ? ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದದ ಶಿಶ್ನದೇವ [ನಗ್ನದೇವ] ರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರ ಉಲ್ಲೇಖದ ಕಡೆಗೂ ನಾವು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಬೇಕು [ಋಗ್ವೇದ ೭,೨೧,೫ ; ೧೦, ೯೯,೩] ಈ ಪ್ರಕಾರ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳು ನಿರ್ಗ್ರಂಥ ಮುನಿಗಳೆಂದೂ ಹಾಗೂ ಆ ಮುನಿಗಳ ನಾಯಕನಾದ ಕೇಶೀಮುನಿ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇವನೆಂದೂ ಸಮೀಕರಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳ ರಚನಾಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮತಭೇದಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೦೦೦ ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರ ಬಹುಮತದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಈಗಿನ ಸ್ವರೂಪದ ರಚನೆಯು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಸುಮಾರಲ್ಲಿ ಆಯಿತೆಂದು ಇದೆ. ನಾಲ್ಕೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಋಗ್ವೇದದ ಋಚೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳೂ 'ಕೇಶೀಋಷಭದೇವ'ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡುದರಿಂದ ಜೈನ

ಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೫೦೦ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅನುಚಿತವಾಗಲಾರದು. ಕೇಶೀ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಜೈನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನೇತೃವು ಕೇಶೀಕುಮಾರನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ (ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ ಸೂತ್ರ ೨೩).

ವೈದಿಕ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಂಪರೆಯು ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕ ಋಷಿಗಳು ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳಂತೆ ತ್ಯಾಗಿಗಳೂ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಋಷಿಗಳು ಸ್ವತಃ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಇಹಲೋಕದ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು – ಪುತ್ರ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದನ್ನು – ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಯೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂದು ಯಜಮಾನನಿಂದ ಧನ, ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳು ಇಂಥ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸಮಸ್ತ ಮನೆ – ಮಠ, ಸ್ತ್ರೀ – ಪುತ್ರ, ಧನ – ಧಾನ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು – ಮೈಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ – ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಿಕ್ಷಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶರೀರದ ಸ್ನಾನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಮಲಧಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೌನ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ದೇವ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರೂ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವಂಥವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇದು ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮುಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಿತು. ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಇಂದೂ ಕೂಡ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೈದಿಕ, ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನ ಅದರಂತೆ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಸಾಧುಗಳು ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಶ್ರಮಣರೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವರ್ಣನೆಯು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಮುನಿಗಳೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ ಇತ್ತು. ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ

ಕೇವಲ ಆ ವಾತರಶನಾ ಮುನಿಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಋಷಿ – ಮುನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಎರಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಈ ಎರಡೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಆದಾನ – ಪ್ರದಾನಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಆಗಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಬರುಬರುತ್ತ ಎರಡೂ ಪದಗಳು ಒಂದರ ಪರ್ಯಾಯವಾಚಕ ಇನ್ನೊಂದೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲಾಗಿದೆ.

ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯತಿ ಮತ್ತು ವ್ರಾತ್ಯ :–

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಯತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಯತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಂಪರೆಯವರಾಗಿರದೆ ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಧುಗಳೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಜ್ಞೆಯು – ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಯತಿಯೆಂದು ಹೇಳುವ – ಸಮಸ್ತ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಋಷಿ, ಮುನಿ ಮತ್ತು ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಭಾವವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ; ಸಮಾನ ರೂಪದಿಂದ ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಯತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕ್ಷೋಭವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಯತಿಗಳನ್ನು ನರಿ ನಾಯಿಗಳಿಂದ ಬೇಟೆಯಾಡಿಸಿದ ಉಲ್ಲೇಖವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ (ತೈತ್ತರೀಯ ಸಂಹಿತಾ ೨, ೪, ೯, ೨, ೬, ೨, ೭, ೫. ತಾಂಡ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ೧೪– ೨– ೨೮, –೧೮, ೧, ೯). ಆದರೆ ಇಂದ್ರನ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದೇವಗಣವು ಉಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು (ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ೭, ೨೮) ತಾಂಡ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ಟೀಕಾಕಾರರು ಯತಿ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ :– " ವೇದವಿರುದ್ಧನಿಯಮೋಪೇತ, ಕರ್ಮವಿರೋಧಿಜನ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟೋಮಾದಿ ಅಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ವರ್ತಮಾನ " ಆದಿ. ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಇವರು ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯವರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಮುನಿ ಯತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನ ರೂಪದಿಂದ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಮನ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವವರೆಂದು ಇಚ್ಛಾ, ಭಯ, ಕ್ರೋಧ ರಹಿತ ಮೋಕ್ಷಪರಾಯಣರಾಗೂ ಸದಾ ಮುಕ್ತ ಸಮಾನರೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಭ.ಗೀ.೫.೨೮) ಇನ್ನು ಯತಿಗಳನ್ನು ಕಾಮ –

ಕ್ರೋಧರಹಿತ ಸಂಯತ – ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಜಿತರಾಗಿಹುದು ಹೇಳಿದೆ. (ಭ.ಗೀ.೫,೨೬,೮,೧೧,ಆದಿ). ಅಥರ್ವವೇದದ ೧೫ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಾತ್ಯರ ವರ್ಣನೆಯು ಬಂದಿದೆ. ಸಾಮವೇದದ ತಾಂಡ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಲಾಟ್ಯಾಯನ, ಕಾತ್ಯಾಯನ ಮತ್ತು ಆಪಸ್ತಂಬೀಯ ಶ್ರೌತ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರಾತ್ಯಸ್ತೋಮ ವಿಧಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಅವರನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ವೈದಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತಗೊಳಿಸುವ ವರ್ಣನೆಯೂ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ವ್ರಾತ್ಯರು ವೈದಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಅದೀಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರರಹಿತ'ರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು 'ಅದುರುಕ್ತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ದುರುಕ್ತ' ರೀತಿಯಿಂದ (ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲದ ಆಸಪರದ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ) ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು 'ಜ್ಯಾಹೃದ' (ಜ್ಯಾ ಇಲ್ಲದ ಧನು) ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ [೧೦ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ] ಲಿಚ್ಛವಿ ನಾಥ, ಮಲ್ಲ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜಾತಿಯವರನ್ನು ವ್ರಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರಾತ್ಯರೂ ಕೂಡ ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಧುಗಳು ಹಾಗೂ ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ವೇದ ವಿರೋಧಿಗಳಾದುದರಿಂದ ವೈದಿಕ ಅನುಯಾಯಿ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಐದು ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವ್ರತವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂಥ ಶ್ರಾವಕರು ದೇಶ ವಿರತ ಅಥವಾ ಅಣುವ್ರತಿಗಳೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುನಿಗಳು ಮಹಾವ್ರತಿಗಳೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಧಿಗನುಸಾರ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದು, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು ಅವಿರತಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳೆಂದು ಎನಿಸುವರು. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ವ್ರತಧಾರಿಗಳನ್ನು ವ್ರಾತ್ಯರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವರು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಯಜ್ಞ ವಿಧಿಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವೆಡೆಗೆ ಇವರನ್ನು ಬಹು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :– 'ವ್ರಾತ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಾಣೈಕ ಋಷಿರತ್ತಾ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಸತ್ಪತಿಃ' (೨,೧೧) ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಾತ್ಯದ ಅರ್ಥವು 'ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ಶುದ್ಧ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ' ಎಂದು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರಮಣ ಸಾಧಕರುಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಋಗ್ವೇದವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ತೀರ್ಥಂಕರ ನಮಿ :–

ವೇದ ಕಾಲೀನ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಋಷಭನಾಥನ ತರುವಾಯ ಆಗಿಹೋದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರು ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಉಲ್ಲೇಖವು ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಲವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೊನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನು ನಮಿ ನಾಥನು. ನಮಿಯು ಮಿಥಿಲೆಯ ರಾಜನು. ಇವನನ್ನು ಹಿಂದುಗಳ ಪುರಾಣಗಳೂ ಸಹ ಜನಕನ ಪೂರ್ವಜನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿವೆ. ನಮಿಯ ಪ್ರವ್ರಜ್ಯೆಯ ಒಂದು ಸುಂದರ ವರ್ಣನೆಯು ಆಗಮ ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ ಸೂತ್ರದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಮಿಯು ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳು ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಪಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅನಾಸಕ್ತಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ವಚನಗಳೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ; ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ವಚನಗಳು ಹೀಗಿವೆ :-

ಸುಹಂ ವಸಾಮೋ ಜೀವಾಮೋ ಜೇಸಿಂ ಮೋ ಣತ್ಥಿ ಕಿಂಚಣ।

ಮಿಹಿಲಾಏ ಡಜ್ಝಮಾಣೀಏ ಣ ಮೇ ಡಜ್ಝಇ ಕಿಂಚಣ॥

(ಉತ್ತ. ೯ – ೧೪)

ಸುಸುಖಂ ವತ ಜೀವಾಮ ಯೇಸಂ ನೋ ನತ್ಥಿ ಕಿಂಚನಂ।

ಮಿಥಿಲಾಯ ಡಯ್ಹಮಾನಾಯ ನ ಮೇ ಕಿಂಚಿ ಅಡಯ್ಹಥ॥

(ಪಾಲಿ – ಮಹಾಜನಕ ಜಾತಕ)

ಮಿಥಿಲಾಯಾಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯಾಂ ನ ಮೇ ಕಿಂಚನ ದಹ್ಯತಿ॥

(ಮ. ಭಾ. ಶಾಂತಿಪರ್ವ)

ನ ಖಿರು ಈ ಅನಾಸ್ಕ್ತಿ ವೃತ್ತಿರು ವಿ ಥಿ ರು ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಕನ ವರೆಗೆ ನೋಡಲ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪರಂಪರೆರು ಕಾರಣವಾಗಿ ಆ ವಂಶವೂ ಆ ವಂಶದವರು ಆಳಿದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ವಿದೇಹ – ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೋಹಿ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾದುದೆಂದು ಪ್ರತೀತಿರು ಇದೆ. ಅವನ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿರು ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನ ದನುಷ್ಯಕ್ಷ ತ್ರಿರು ತತ್ವದ ಪ್ರತೀಕ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅದು ಜೀರ್ಣ ದನುಷ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರ ಹೆದೆರು ನ್ನೇ ರಾಮನು ಏರಿಸಿ, ಮುರಿದು ಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ರಾತ್ಯರನ್ನ 'ಜ್ಯಾಹೃದ' ಶಸ್ತ್ರದಾರಿಗಳೆಂದು ವಿಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಸಂಗತಿರು ನ್ನ ಕೂಡ ನೆನೆಯಬೇಕು.

ತೀರ್ಥಂಕರ ನೇಮಿನಾಥ :–

ತರುವಾರು , ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆರು ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನು ಆದನು. ಇವನ ವಂಶ ಪರಂಪರೆರು ನ್ನ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ :– ಶೌರೀಪುರದ ರು ದುವಂಶದ ರಾಜನಾದ ಅಂದಕವೃಷ್ಣಿರು ಹಿರಿಯ ಮಗನು ಸಮುದ್ರ ವಿಜಯನು. ಇವನಿಗೆ ನೇಮಿನಾಥನು ಜನಿಸಿದನು. ಅಂದಕವೃಷ್ಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನ ವಸುದೇವನ. ಇವನಿಗೆ ಜನಿಸಿದವನು ಕೃಷ್ಣನ. ಈತನು ವಾಸುದೇವನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಹೀಗೆ ನೇಮಿನಾಥ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣರು ಪರಸ್ಪರರು ಹಿರಿ – ಕಿರಿಯ್ಯನ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾರೆ, ಬಂದುಗಳೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜರಾಸಂದನ ಆತಂಕದಿಂದ ತ್ರಸ್ತರಾದ ರು ದುವು ಶೌರೀಪುರವನ್ನ ತ್ಯಜಿಸಿ, ದ್ವಾರಕಿರು ಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದರು ನೇಮಿನಾಥನ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂದವು ಗಿರನಾರದ ರಾಜನಾದ ಉಗ್ರಸೇನನ ಮಗಳಾದ ರಾಜಮತಿಯೊಡನೆ ನಿಶ್ಚರು ವಾಯಿತು. ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕಾಗಿ ನೇಮಿನಾಥನು ವೈಭವದಿಂದ ಮದುವನ ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ತೆರಳಿದನು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಂಡದೇನು ? ಅತಿಥಿಗಳ ಭೋಜನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆಂದು ತಂದು ಕಟ್ಟಿದ ಸಾವಿರಾರು ಪಶುಗಳನ್ನ ! ಅವುಗಳ ದಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿರು ನ್ನ ಕಂಡು ನೇಮಿನಾಥನು ದರುಣಾಮರುವಾದ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. ಹಿಂಸಾಮರುವಾದ ಈ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನವೇ ಬೇಡವೆಂದನು. ವ್ಯಾಕುಲತೆರು ಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಿಬಿಡನು. ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಗಿರನಾರ ಗಿರಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನ ಪಡೆದು , ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆರು ನ್ನ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದನು. ನೇಮಿನಾಥನು ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಇತ್ತ ವಿಶೇಷ ಕಾಣಿಕೆರು ಹೀಗಿದೆ – ' ಅವನು ಅಹಿಂಸೆರು ನ್ನ ದಾರ್ಶನಿಕ ದೃಷ್ಟಿರು ಮಾಡುವೆಂದು ತಿಳಿದು , ಅದಕ್ಕೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ರೂಪವನ್ನ

ಕೊಟ್ಟನು.' ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿಶ. ಪೂರ್ವ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೇಮಿನಾಥನ ಕಾಲವು ಅದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ತೀರ್ಥಪತಿ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟದೆಂದು ಬಹು ಉಪದೇಶವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಮರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೂ ಕೂಡ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ತೀರ್ಥಂಕರ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ :-

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಭಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಜನ್ಮವು ಬನಾರಸದ ರಾಜನಾದ ಅಶ್ವಸೇನ ಹಾಗೂ ಅವನ ರಾಣಿಯಾದ ವಮಲಾ (ವಾಮಾ) ದೇವಿಯಿಂದ ಆಯಿತು. ಅವನು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಮ್ಮೇದ ಶಿಖರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಪರ್ವತವು ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಪಾರಸನಾಥ ಪರ್ವತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇವನು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಶ್ರಮಣ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು, ಪ್ರಸಾರವನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡನು. ಜೈನ ಪುರಾಣಗಳಿಗನುಸಾರ ಇವನ ನಿರ್ವಾಣವು ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವೀರನ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕಿಂತ ೨೫೦ ವರ್ಷ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ಇದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೭೭೭ = ೫೨೭+ ೨೫೦ ವರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಪ್ರಭಾವವು ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಜೈನ ಸಮಾಜವು ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೆಂದೇ ಮನ್ನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನು, ಋಷಭನಾಥನ ಸರ್ವಸ್ವ ತ್ಯಾಗರೂಪದ ಅಕಿಂಚನ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, ನಮಿಯ ನಿರೀಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ನೇಮಿನಾಥನ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಚಾತುರ್ಯಾಮ ರೂಪದ ಸಾಮಾಯಿಕದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸಿದನು. ಚಾತುರ್ಯಾಮದ ಉಲ್ಲೇಖವು ನಿರ್ಗ್ರಂಥರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪಾಲೀ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಅದರಂತೆ ಜೈನಾಗಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಯಾಮಗಳಾವುವು ? ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿದೆ. ಜೈನ ಆಗಮಗಳಿಗನುಸಾರ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಚತುರ್ಯಾಮಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇವೆ :- (೧) ಸರ್ವಪ್ರಾಣಾತಿಪಾತದಿಂದ ವಿರಮಣ (೨) ಸರ್ವಮೃಷಾವಾದದಿಂದ ವಿರಮಣ